

Farlig fleksibilitet?

Presentasjon på Pensjonsforum 8.10.2021
Erik Hernæs, Zhyiang Jia, John Piggott, Trond
Vigtel

Arbeidet finansiert av Norges forskningsråd
(EVAPEN) og Arbeids- og sosialdepartement
(PensjonsLAB)

Stiftelsen Frischsenteret for samfunnsøkonomisk forskning
Ragnar Frisch Centre for Economic Research
www.frisch.uio.no

Internasjonale erfaringer

- Internasjonale studier tyder på at nettoeffekten av fleksibelt uttak er redusert yrkesaktivitet blant eldre.
- I mange studier er det imidlertid ikke skilt klart mellom virkninger av endrete insentiver (subsidiar) og muligheter (egentlig fleksibilitet)
- Det tilfellet som likner mest på den norske reformen er fra Australia og tyder på en positiv effekt.

Pensjonsreformen – Incentiver og muligheter

- En kan starte uttak av hel eller delvis pensjon mellom 62 og 75, med tilstrekkelig opptjening
- Årlig pensjon justeres aktuariatlig slik at «samlet» pensjon skal være uavhengig av uttakstidspunkt
- Pensjon avkortes ikke lenger mot arbeidsinntekt

Virkninger

- For den enkelte gir fleksibiliteten nye muligheter til å kombinere pensjon og arbeid og få en «mykere» avgang fra arbeidsmarkedet
- Siden en kan fortsette «som før» kan dette ses som et velferdsgode
- Arbeidsmarkeds- og fiskal effekt er mindre klar:
  - Noen slutter eller reduserer sin årlige arbeidsinntekt
  - Noen jobber lengre

Vår analyse

- Identifisere tilsvarende grupper før og etter reformen, kriterier er to krav:
  - Ikke AFP
  - Opptjening som tilfredsstillende krav til uttak ved 62 i ny Folketrygd
- Reformgruppe: 62-66
- Kontrollgruppe: 60-61
- Reformgruppen gikk fra pensjonsalder 67 før reformen til 62 etter med aktuariell justering.
- Ser på endringer i hele inntektsfordelingen og samlet arbeidsinnsats 62-66

Eksempel på avgrensning – 1949-kullet

Table 1: Sampling in the 1949 birth cohort

	All	Males	Females
Birth cohort 1949 at age 59	52,585	27,302	25,283
Working at age 59 and no disability benefits	39,428	22,058	17,370
Not covered by early retirement (AFP) scheme	9,212	5,971	3,241
Eligible for new old-age pension from age 62 after reform	6,671	5,522	1,149

Age	60	61	62	63	64	65	66
2009	0.949	0.892	0.851	0.745	0.630	0.544	0.427
	55,603	51,775	47,829	40,973	33,325	28,636	21,864
2010	0.946	0.891	0.845	0.744	0.663	0.546	0.454
	57,224	51,857	48,040	41,886	36,299	28,120	23,648
2011	0.952	0.895	0.849	0.750	0.665	0.581	0.456
	60,050	55,741	49,563	42,947	37,757	31,378	23,423
2012	0.954	0.910	0.856	0.762	0.689	0.602	0.495
	61,310	58,933	53,255	45,367	40,048	33,934	27,111
2013	0.951	0.913	0.876	0.776	0.701	0.629	0.521
	63,338	58,910	55,483	48,285	41,962	35,392	28,788
2014	0.962	0.916	0.870	0.774	0.720	0.636	0.543
	65,029	60,624	55,088	48,999	43,830	36,601	30,007
2015	0.964	0.916	0.878	0.787	0.726	0.668	0.544
	63,889	60,660	56,342	48,918	45,077	39,176	30,305
2016	0.954	0.917	0.868	0.779	0.716	0.655	0.578
	63,635	59,067	54,199	48,046	42,698	38,236	31,888
2017	0.965	0.918	0.879	0.776	0.717	0.651	0.557
	66,111	61,195	55,146	47,792	43,798	37,537	32,039
2018	0.966	0.931	0.882	0.799	0.720	0.659	0.563
	65,448	62,471	57,566	49,298	43,734	38,332	31,773

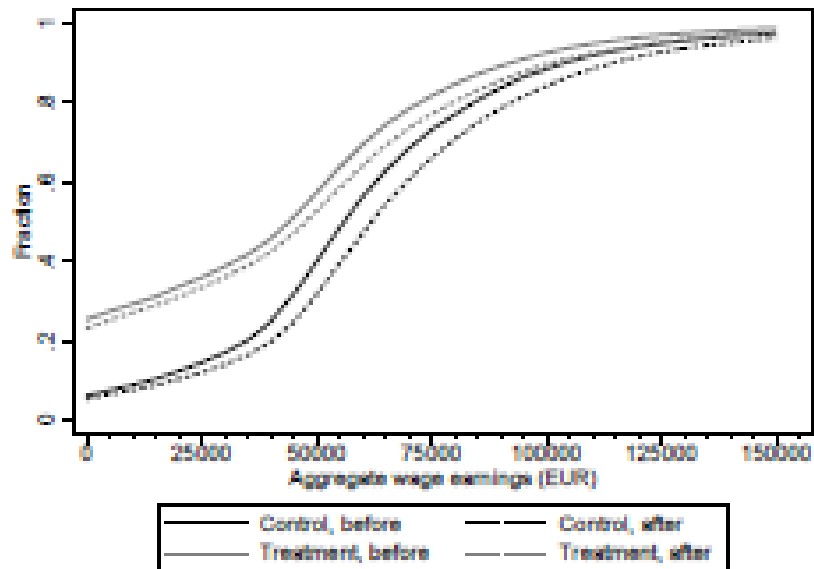
Analysemetode

- Skift i inntektsfordelingen, i trinn på 0,5 G
- Reformgruppe (62-66) i forhold til kontrollgruppe (60-61)
- Samlet effekt på arbeidsinntekt i aldersintervallet 62-66

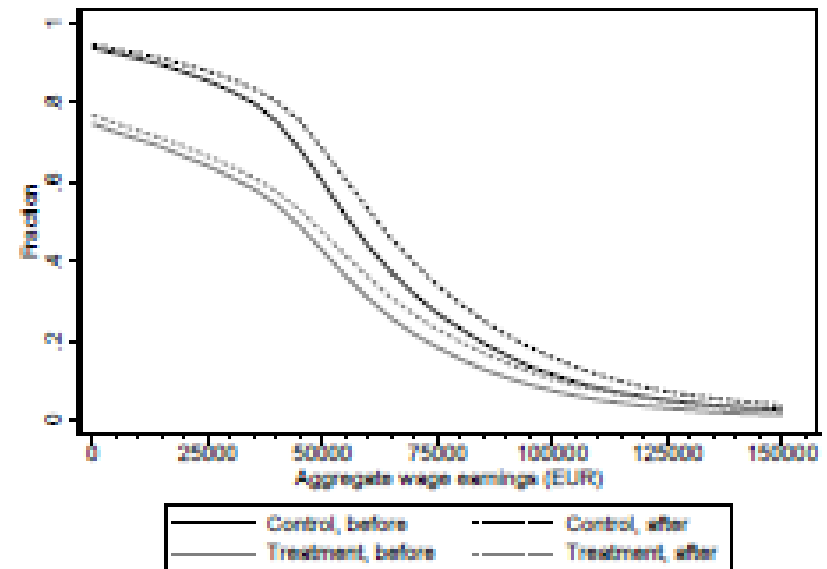

Inntektsfordelingen

(A) CDF

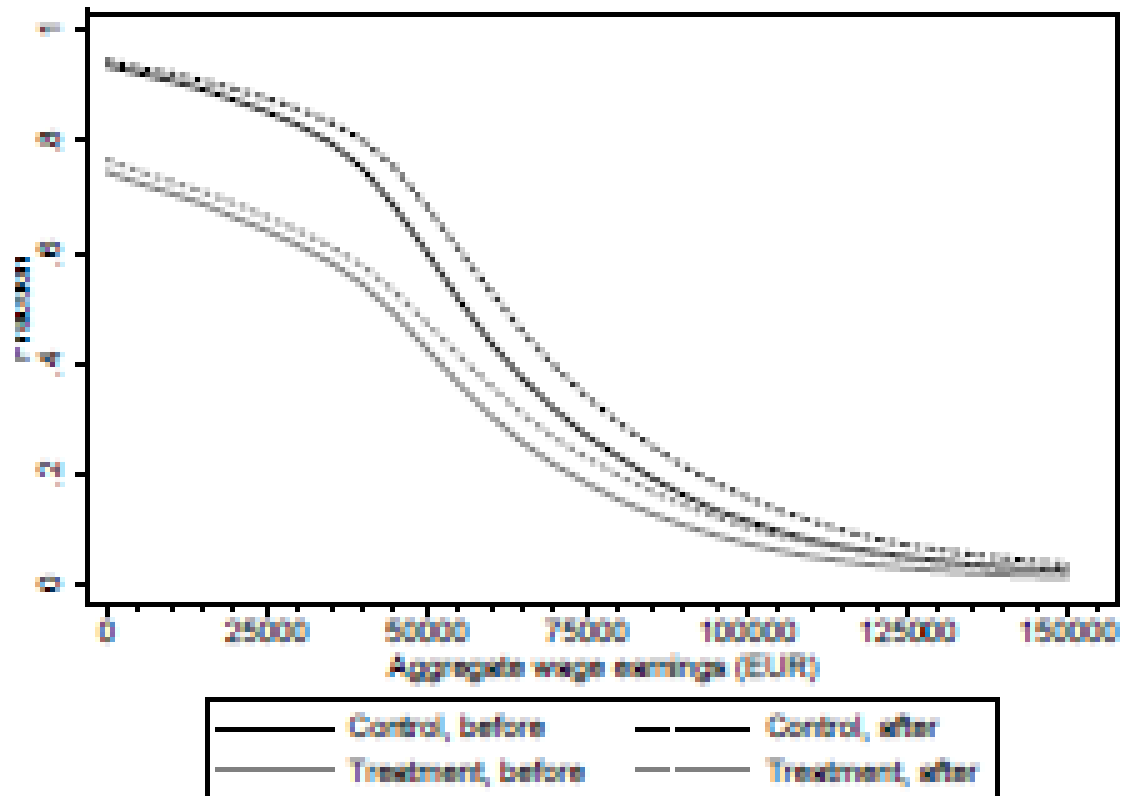

(B) CCDF

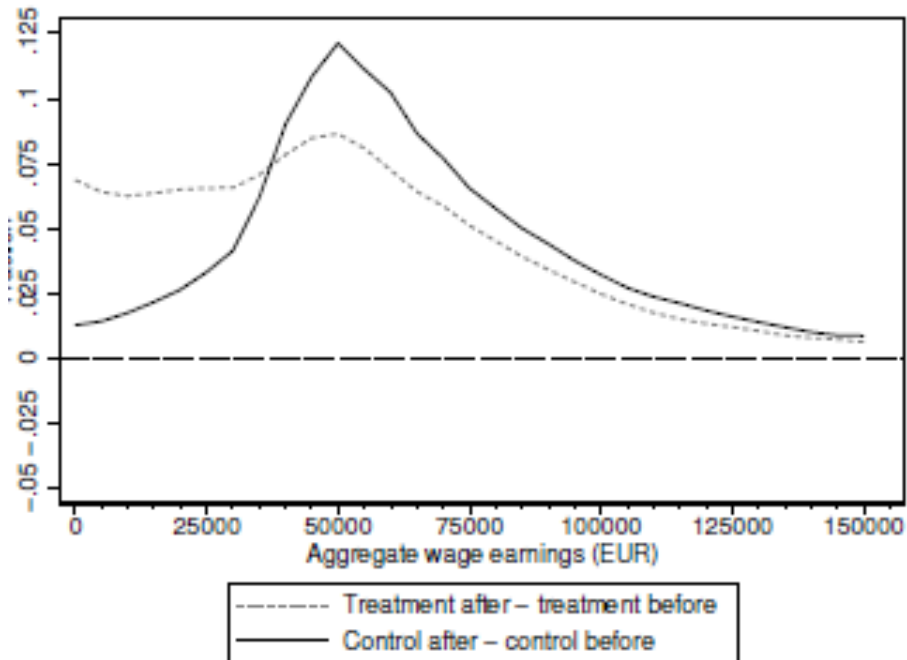
Inntektsfordelingen

(B) CCDF

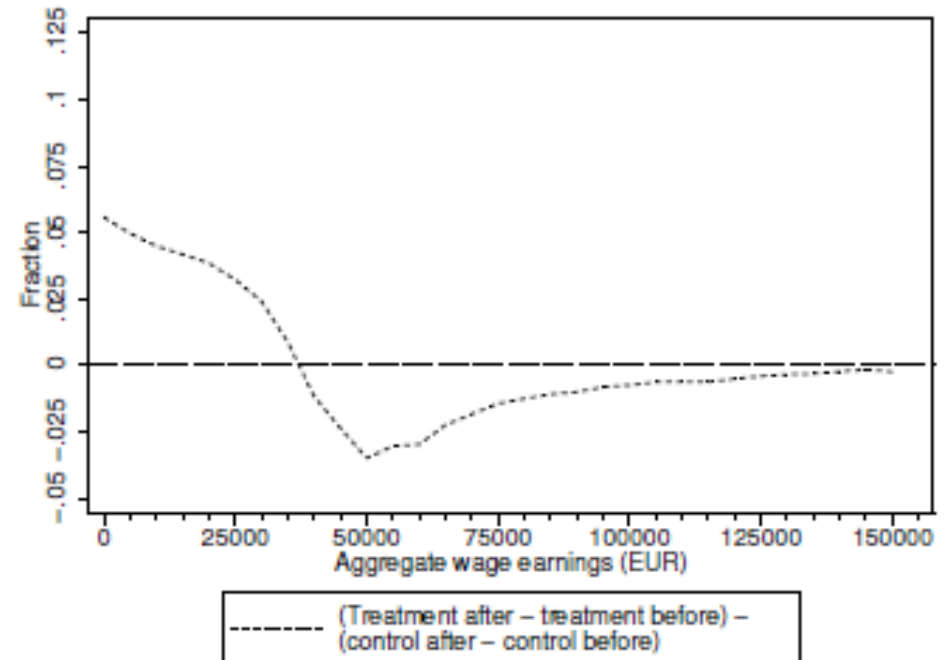

Effekt av reformen (uten kovariater)

(E) CCDF, first difference

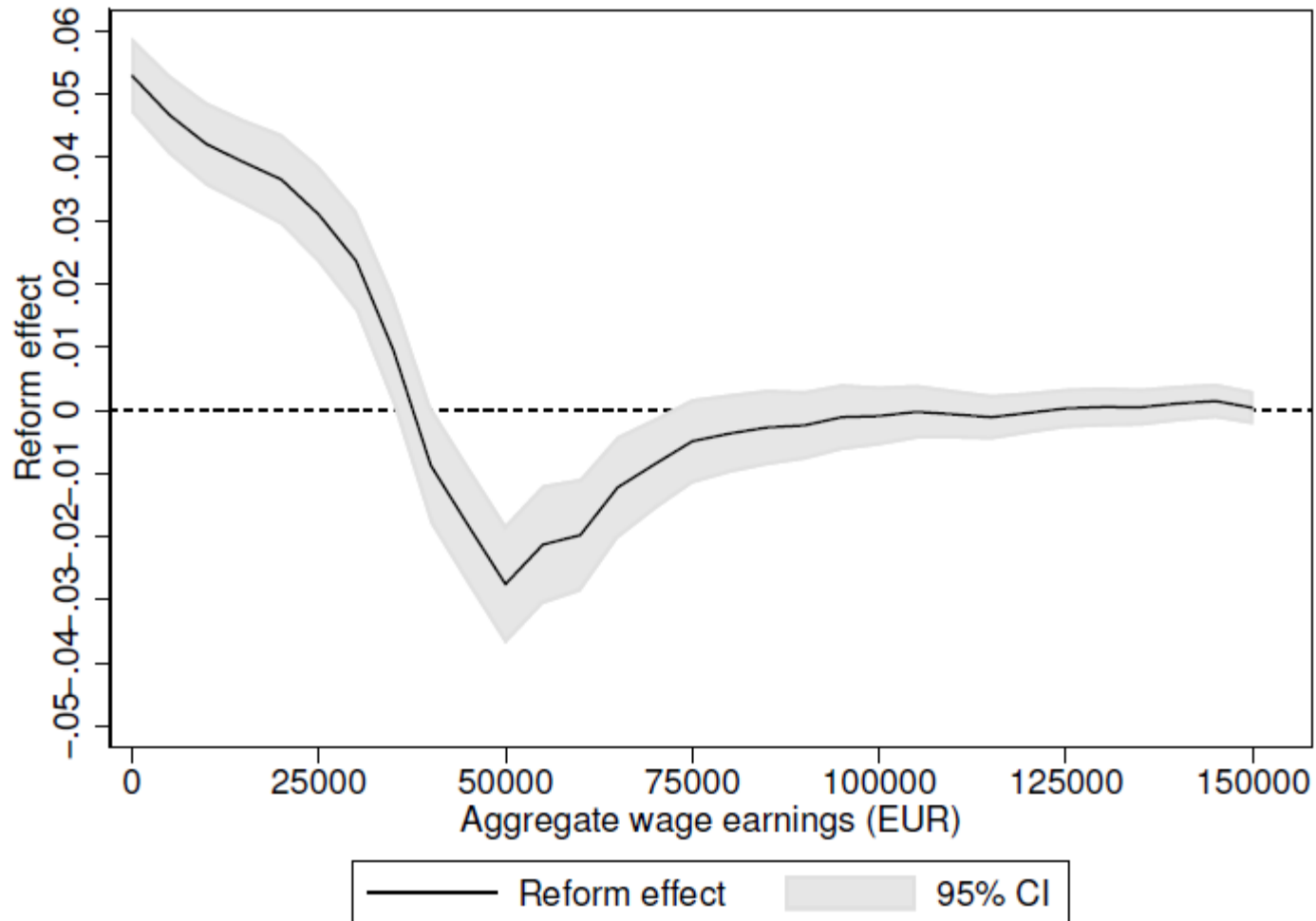

(F) CCDF, double difference

Effekt av reformen, med kovariater og konfidensintervall

Figure 4: Reform effect on earnings distribution

Gjennomsnittlig arbeidsinntekt 62-66

Table 6: Age-specific reform effects, CCDF and OLS

Age (a)	CCDF estimate (ΔE_a)			OLS estimate (η_a)		
	Level	Standard error	Percentage	Level	Standard error	Percentage
62	-162	540	0.3	-266	394	0.5
63	-399	651	0.9	-781	475	1.7
64	1,202	650	3.0	1,083	488	2.7
65	2,112	628	6.1	1,748	489	5.1
66	962	627	3.4	395	497	1.4
62-66	3,716	3,096	1.8	2,180	1,798	1.1

Source: Authors' own calculations using data from Statistics Norway.

Note: Estimated CCDF reform effect and standard error for each age from Equation (9), and the estimated OLS reform effect and standard error for each age from Equation (2). Level indicates reform effect in EUR, standard error indicates standard error in EUR, while percentage indicates the reform effect in absolute terms as percentage of mean earnings for each age (for the age-specific estimates) and the reform effect in absolute terms as percentage of sum of mean earnings for ages 62-66 (for aggregate estimates).

Resultater

- Større andel i arbeid: de som var sysselsatt ved alder 59 jobber (i gjennomsnitt) lengre
- Gjennomsnittlig årlig inntekt lavere enn den ellers ville ha vært
- En høyere andel med inntekt mellom ca 250 000 og 500 000 kr (25-50 000 Euro)
- Samlet er inntekten over hele intervallet 62-66 høyere, men dette er ikke signifikant

Konklusjon

- Fleksibelt pensjonsuttak gir mer gradvis avgang fra arbeidsmarkedet: Flere fortsetter etter 62
- Noen høyinntektspersoner reduserer sin inntekt, blant annet ved redusert timetall
- Framstår som et valg: Positiv velferdseffekt
- Fleksibelt pensjonsuttak ikke et tiltak som i seg selv øker arbeidsinnsatsen, men en komponent i en bredere reform, som ikke reduserer samlet arbeidsinntekt